

Radi se dakle o židovu, koj umrie u Senju, gdje je i pokopan bio. Rodom je bio iz grada *Tiberias* u dolnjoj Galileji, sagrađena blizu jezera istoga imena od Iruda, koj ga tako prozva na čast Cesara Tiberija (*Plin. 5. 15.*). Bjaše veoma na glasu tja i u srednje doba kao obrtnički i trgovački grad, te su njegovi stanovnici, ponajviše židovi, u trgovačkom poslu svuda po svijetu obilazili (*V. Pauly. Real-Encyklopädie 1852. VI. p. 1928.*).

Nadpis je latinski, a grčkimi pismeni izrazen. Rimska epigrafija poznaje ne malo takovih nadpisa poganskih a navlastito kršćanskih, te i Dr. I. X. Kraus u svom djelu: *Roma sotterranea* 1879 p. 442 o njih potanko razlaže (*Lateinische Inschriften mit griechischen Buchstaben*), i navadja ortografičke osebine, koje se opazuju u takovih nadpisih. U našem nadpisu imamo: Y mjesto V (redak 1.), A m. Λ (red. 1. 6.), OY m. V (red. 1. 3. 6.), I m. P (red. 4.), H m. Θ (red. 1. 4.), N m. M (red. 6. 7.), od kojih nje-koje nebilježi Kraus. S. Ljubić.

Prvi tragovi predhistoričkih opažanja u nas još početkom prošloga stoljeća.

Poznato je našim književnikom, da su rukopisi našega dobro poznatoga arkeologa Antuna Karamanića Višanina, Ovidijeva protumačitelja, po njegovoj smrti (g. 1721) kud kamo razneseni bili, i da se je jedan od glavnijih: *epistolae philologicae in quosdam nummos et quaedam marmora litterata Dalmatiae* do nekoliko godina nazad čuvao u knjižnici braće Ivana nadpopa i Matije Kapora u Korčuli. Nalazeći se mi u Mletcih od god. 1858 do konca god. 1861 u službi kod državnoga arkiva, svetačne dneve slobodno posvećivali smo proučavanju plemićkih sukromnih arkiva, kojih je još onda bilo podosta na okupu u onom gradu; a navlastito nas privlačivala ogromna sbirka viteza Cicogne (sada njegovim veledušjem u gradskom muzeju Corer), koja je brojila do 5000 samo rukopisa, mal da ne svi mletačkoga izvora i predmeta, mnogi dapače i takovi, koji su potjecali iz samog državnog mletačkog arkiva. Tu dakako ima omašnog gradiva i za našu hrvatsku povjest. Ovdje dakle naidjosmo i na rukopis (Cod. 1637) sa naslovom: *Annotationi all' Historia di s. Doimo già vescovo di Salona, hora Patrono di Spalato, contenute*

nella 4. 5. e 6 lettione del suo offitio, del sig. Dr. Don Antonio Caramaneo con diverse sue erudite lettere, compositioni e in verso. Uz ovu razpravu Karamanićevu nalazi se dakle dugi list njegov o staroj poviesti Visa i Hvara, te nekoliko poslanica, što je Korčulanski gradjanin i ondješnji kanonik Jakov Salečić pisao Karamaniću o arkeologičkih predmetih, kojim su pridodani i Karamanićevi odgovori. Zanimivo je u tih listovih to navlastito, što su već tada naši došli bili tja do izpitivanja tako zvanih predhist. humaka ili mogila. Opazi jih sam Salečić, te je obavieščivao o njih svoga prijatelja Karamanića. Vriedno je na svietlo iznjeti ulomak iz Salečićeve poslanice od 26 lipnja 1717 iz Korčule, gdje o tom sbori: „*Si trovano anco su quest' isola molte antichità di sepolture, medaglie ed iscrizioni. Ultimamente in una vigna del vescovato si è trovata sotto terra una sepoltura di pietra scavata, così salda, che risuona come un bronzo, in forma di una gran cassa col coperchio angolare, lunga tre buone braccia veneziane; entro da un capo vi è la forma del capezale formato dall' istessa pietra, capace di molti cadaveri. V' erano dentro ossa, che mostravano straordinaria la grandezza di corpo del sepoltovi dentro. Il monsignore l' à fatta netare, e se ne servirà per pila da oglio capace di molte barille, senza iscrizione ne altro. Il signor conte Giacomo Spanich in far piantare una sua vigna trovò ancor lui duo anni fa sepolture sotto terra, nelle quali nei cantoni tra ossa de morti trovò vasi di terra di varia grandezza, pieni di terra (forse saranno state urne delle ceneri), i quali vasi i lavoratori li ruppero subito in più pezzi con mio gran dispiacere. Similmente in molti altri luoghi si ritrovano molte sepolture antiche; particolarmente quasi tutte le montagne dell' isola àno nella cima un gran mucchio di sassi, sotto i quali in mezzo vi è una sepoltura; e vi è di notabile, che quanto più alta e scosesa è la montagna, tanto più grande il mucchio de' sassi, che cuoprono la sepoltura, del che non ho mai capito il mistero. Vi è in un luogo dell' isola deserto in una rupe incisa un' iscrizione de caratteri affato ignoti; li farò rilevare“.* Veli dalje, da se po onom otoku nalaze dnevice stari novci, ali da polaze u Mletke; prilaze prepis rimskoga nadpisa onda se nalazeća kod crkve Bl. Gospe na fratarskom ostrovu blizu Korčule (Mommsen. Corp. Inscr. Lat. III. p. 393 n. 3071)¹, te i prepis jednog rim. nadpisa kotorskog, o kom veli, da je vidio sam *a Cataro in piazza un quadro di*

¹ Mommsen citira Karamana, dočim je ona vjest izključivo Salečićeva.

*pietra, che pare sia stato una base di collona o statua con in fronte: Eudoxio et Eudoxie Eudoxius et Eudoxia p. ann. XXIII, in cima D. M. S.*¹

U odgovoru Karamanića na taj Salečićev list, razlaže Karamanić o načinu pokapanja kod Grka i kod Rimljana, te o Salečićevih grobovih na vrhuncu briegova veli: *le sepolture su le cime de' monti non credo che siano state dell' accennate due nazioni*; te navadja više ulomaka iz najstarijih spisatelja da dokaže, kako najprvi narodi *aut sub montibus* (t. j. u špiljah) *aut in montibus sepeliebantur*. Napokon dodaje prepis gori pomenutoga rims. nadpisa (Mommsen l. c. br. 3071) ali opet drugako podjeljena.

Salečić 12 ožujka 1719 posla Karamaniću prepis i onog drugog gori pomenutog nadpisa nalazeća se na Gradini u zapuštenom predjelu, o kom kaže, da je fenički. S. Ljubić.

D o p i s i.

1. Badlješina, dne 6 listopada 1885. — Mjesto Badlješina jedva će biti kakovih sto i petdeset godina staro. U neposrednoj blizini tog sela nalaze se dvie nedvojbeno znamenite starine, ruševine naime dosad još skroz nepoznatih gradova ili crkva. Ja bar o tih ostancih niesam nigdje ništa čitao, a ne spominje ih niti isti inače sitničar I. Čaplović. Biti će tomu uzrokom to, što ove ruševine ne leže na povišenih mjestih, kao većina naših starih gradova, već u nizini tik sjenokoša, zarašćene neprohodnim gotovo dračjem i šikarjem. Ka gornjemu mnogo doprinosi nedvojbeno i ta okolnost, što su rečene zidine u rukuh puka, svake godine sve većma razrovane, za gradnju raznih sgrada upotrijebljavane bile, čega radi se od istih danas samo duboki obkopi i temeljni zidovi vidjeti mogu.

Prva od tih ruševina leži na četvrt ure južno od Badljevine, i zove se „Gradina“, kraj koje se nalazi staro groblje, u koje su ovdašnji žitelji

¹ Mommsen l. c. p. 285 n. 1713 donosi sasvim drugi nadpis, koj se je nalazio na kotorskom trgu isto na četverouglastom stupu, te primećuje: »sine dubio is ipse est titulus, quem profert Caramaneus (in schedis Lissae apud Dojmiium mihi visis) a se descriptum, si quidem hoc est describere, sic: Cattari in piazza quadro die pietra D M S EVDXIO ET EVDXIE EVDXIVS ET EVDXIA P ANN XXIII. Mommsen i ovaj nadpis dopituje krivo Karamaniću, dočim ga ovaj dobio od Salečića; te nesudara ni najmanje s kotorskim Mommsenovim, s čega vjerojatno, da se tu radi o dva razna nadpisa.